

Bibliografie

Een deel van deze bijdrage werd door de auteur eerder gepubliceerd in hoofdstukken 1 en 2 van G. BLAUWENS, G. ALLAERT, M. BEUTHE, C. DELEPIERRE-DRAMAIS, *Voorstellen voor een mobiliteitsbeleid*, Rapport in opdracht van Guy Coëme, Vice-Eerste Minister en Minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven, 1993, 205 blz.

Het artikel steunt ook op G. BLAUWENS, P. DE BAERE, E. VAN DE VOORDE, *Vervoerseconomie*, MIM-Standaard Uitgeverij, 1996, 480 blz. Verdere bibliografische verwijzingen zijn daar te vinden, voornamelijk in de hoofdstukken 16 en 17, waar tevens wordt ingegaan op de cijfermatige bepaling van de correcte heffingen.

Abstract

Internalising External Costs of Transport: Economic Arguments and Pricing Techniques

Congestion is a universal problem, haunting Western industrial nations as well as the new industrialised countries in Asia. The article describes how congestion is essentially due to insufficient pricing. Factors in the realm of spatial planning, public transport, etc. play a role of minor importance, compared to pricing. It is argued that regulation without price increase is doomed to fail. The article presents the economic argument for internalising external cost and examines various pricing techniques: electronic tolls, area licensing, parking dues and, last but not least, substitution of fixed vehicle taxes by an additional fuel tax.

den
en
heuvel

Conferentiecentrum

ZAKENDINERS - BANKETTEN - ONTBIJTMEETINGS
PERSCONFERENTIES - VERGADERINGEN
RESIDENTIELE- EN DAGSEMINARIES

P.S. Als U echt 'The Difference' wil ervaren, bel ons dan meteen!

Geelsebaan 72-74
2460 Kasterlee

Tel. 014/85.04.97
Fax 014/85.04.96

Boekbesprekingen

Algemene economie

Women of Value

Mary Dimand e.a., eds., *Women of Value: Feminist Essays on the History of Women in Economics*
Aldershot/Brookfield, Edward Elgar, 1995, xii + 228 blz. - Prijs: 49,95 GBP
ISBN 1-85278-959-X

De editors van dit werk nemen zich voor aan de hand van een aantal (feministisch genoemde) essays een nieuw licht te werpen op de "overlooked and undervalued" bijdragen van vrouwelijke economen uit de 19de en het begin van de 20ste eeuw tot de economische wetenschap. Daarom kiezen zij ervoor de weinige echt bekende vrouwen (Robinson, Luxemburg) niet te behandelen. In het eerste hoofdstuk, van Robert Dimand, wordt overtuigend betoogd dat een dergelijke doelstelling ten zeerste verdedigbaar is. Hij toont duidelijk aan dat in ongeveer alle belangrijke overzichtswerken van de economische wetenschap (die wel als een puur Angelsaksische aangelegenheid wordt beschouwd; hierover zou ook wel een boekje samengesteld kunnen worden) vrouwelijke auteurs, volgens kwantitatieve criteria op basis van publicaties in vooraanstaande tijdschriften, niet of zeer partieel vermeld worden. Met alle gevolgen vandienvoor het collectieve geheugen.

De volgende hoofdstukken behandelen de periode tot 1940 in de Verenigde Staten: een overzicht van doc-

toraten die vrouwen hebben behaald, de subdisciplines waarbinnen die gesitueerd kunnen worden, en de werking van netwerken van vrouwelijke economen.

Vervolgens een aantal stukken over vergeten vrouwelijke economen:

- Jane Marcet en Harriet Martineau: belangrijke verspreiders van de gedachten van Smith, Ricardo en Mill;
- Harriet Taylor: ten onrechte vooral bekend als de echtgenote van J.S. Mill, terwijl ze, zoals hij zelf geregeld stelt, coauteur is van vele aan hem toegeschreven werken. Ook is zij een van de eerste en belangrijkste feministische economen;

- Barbara Bodichon: meer feministe dan econoom;

- Charlotte Gilman: eigenlijk een sociologe, van wie de inzichten over de economische rol van de vrouw ten onrechte vergeten worden;

- Mary Marshall: vrouw van, en een pionier op het vlak van het hoger onderwijs voor vrouwen in Engeland.

In relatie tot de doelstellingen van de editors is deze keuze soms nogal ongelukkig: ze kondigen namelijk aan dat ze zich zullen bezighouden met "academisch" vergeten vrouwen, en voeren vervolgens een aantal, ongetwijfeld belangrijke, vrouwen ten tonele die niet steeds een "bijdrage tot de wetenschap" hebben geleverd.

De laatste paper, over het inkomen van vrouwen in Engeland in het begin van de eeuw, is, uiteraard, inte-

ressant, maar heeft thematisch weinig uitstaans met het onderwerp van het boek.

Kortom, het geheel maakt een ongebalanceerde en soms stuurloze indruk, ondanks het feit dat de meeste bijdragen intrinsiek interessant genoeg zijn om door iedere man en vrouw gelezen te worden. Al was het maar om in te zien welke grote sprong voorwaarts in enkele generaties werd gemaakt inzake de gelijke en gelijkwaardige behandeling van vrouwen in onze westerse samenleving – zonder dat ik daarom wil beweren dat verdere sprongen niet meer noodzakelijk zouden zijn.

Marc Jegers

The new economics of human behavior

Mariano Tommasi en Kathryn Ierulli, eds., *The new economics of human behavior* Cambridge, Cambridge University Press, 1995, xvii + 238 blz. – Prijs: 12,95 GBP ISBN 0-521-47949-5

Dit verzamelwerk heeft een ietwat misleidende titel. Het boek beoogt immers een inleiding te zijn op het werk van Gary Becker, die in 1992 de Nobelprijs Economie won voor onder meer zijn toepassingen van economische theorieën in de sociologie, de antropologie en andere vakgebieden. Alle bijdragen zijn geschreven door epigonen van Becker, meestal oud-doctoraatsstudenten. Er is ook een beknopt voorwoord van Becker zelf, waarin hij stelt: "This book is at heart not a celebration of my work, but a window to the world of research on the applications of the economic way of thinking to social, political, and legal, as well as economic, questions". Alle artikelen zijn

niet-technisch van aard, wat de toegankelijkheid ten goede komt.

De samenstellers hebben samen met E. Glaeser een inleidend hoofdstuk geschreven, dat beknopt de andere bijdragen situeert en ze met de grote thema's in het werk van Becker verbindt. Dan volgen 13 hoofdstukken, gegroepeerd rond 5 thema's.

Deel 1 behandelt discriminatie (B. Chiswick) en immigratie (G. Borjas). Deel 2 behandelt criminaliteit (D. Friedman) en eigendomsrechten in kinderen (J. Coleman, de enige niet-econoom onder de auteurs). Beide delen behandelen grotendeels niet-controversieel materiaal.

Deel 3 bekijkt in drie artikelen aspecten van het familiaal gedrag. Het artikel van R. Tamura legt het verband tussen investeringen in menselijk kapitaal, veranderingen in fertiliteit, en economische groei. S. Grossbard-Schechtman analyseert de huwelijksmarkt en meer in het bijzonder het effect van nieuwe echtscheidingswetgeving op het welzijn van vrouwen. Tenslotte onderzoekt K. Daniel de verschillende verklaringen voor het feit dat het huwelijk aanleiding geeft tot een premie in het loon van gehuwde mannen.

Het vierde deel bekijkt opnieuw het eerder traditionele gebied van het overheidsbeleid en het politieke bedrijf, met bijdragen van E. Zablotsky en J. Matsusaka. Deel 5 behandelt intertemporele en interpersoonlijke componenten van preferenties in bijdragen over uiteenlopende onderwerpen: M. Grossman analyseert verslavend gedrag, L. Ionnaccone schrijft over religie, D. Hirschleifer behandelt sociale invloeden, en T. Philipson onderzoekt de verspreiding van besmettelijke ziekten (epidemiologie).

Het is vanuit pedagogisch standpunt

een goed, coherent boek. Toch is het jammer dat er, inzake de toepassing van Beckers ideeën op nogal ongebruikelijke domeinen (volgens mij de delen 3 en 5), weinig kritische noten worden geplaatst. In dat opzicht komt het boek niet tegemoet aan de door Becker zelf gestelde verwachtingen (zie het eerder vermelde citaat).

Kristiaan Kerstens

Altruism and Beyond

Oded Stark, *Altruism and Beyond: An Economic Analysis of Transfers and Exchanges within Families and Groups* (Oscar Morgenstern Memorial Lectures) Cambridge, Cambridge University Press, 1995, x + 142 blz. – Prijs: 18,95 GBP ISBN 0-521-47419-1 (hbk)

Dit boek is een verzameling van zes lezingen die Oded Stark hield aan het prestigieuze Institute for Advanced Studies in Wenen. Deze "Oscar Morgenstern Memorial Lectures" worden bijgewoond door grote namen als K. Arrow, G. Becker, P. Samuelson, Z. Grilichis, J. Hirshleifer, T. Bergstrom, A. Mas-Collel en andere. Bij het uitschrijven van zijn notities heeft Stark dankbaar gebruik gemaakt van de commentaren en discussies.

In hoofdstuk 1 veronderstelt Stark dat leden van een gezin altruïstische voorkeuren hebben, waarbij het welbevinden van een gezinslid niet alleen afhankelijk is van zijn persoonlijke levensstandaard maar ook van die van zijn medegezinsleden. Stark exploreert de gevolgen van altruïsme voor het allocatieve gedrag en het welbevinden van de gezinsleden.

In hoofdstuk 2 onderzoekt hij het verband tussen de levensverwach-

ting van ouders, het tijdstip waarop ouders productieve middelen overdragen aan hun kinderen, en de motivatie van kinderen om te investeren in menselijk kapitaal.

Hoofdstuk 3 ontwikkelt de gedachte dat ouders, door het goede voorbeeld te geven, altruïstische preferenties bij hun kinderen kunnen bevorderen. Een vorm van dit demonstratie-effect is de zorg van kinderen voor hun (bejaarde) ouders. Dat goede voorbeeld zou ertoe leiden dat ook de volgende generatie zorg voor de ouders belangrijk vindt. Stark formuleert een model en zoekt empirische ondersteuning voor de voorspellingen.

In hoofdstuk 4 en 5 keert Stark terug naar zijn vroeger onderzoeksonderwerp: migratie en transfers van migranten naar de achtergebleven familie. In plaats van altruïsme te veronderstellen, zoals hij in zijn vroeger werk deed, onderzoekt Stark in hoofdstuk 4 een strategische en op eigenbelang gebaseerde motivatie voor transfers van migranten naar hun thuisbasis. Kort samengevat: migranten zouden inkomen transfereren om hun familie in het land van herkomst ertoe aan te sporen daar te blijven; een toename van het aantal (laaggeschoolde) migranten heeft immers loonsverminderingen voor migrante arbeiders tot gevolg.

In hoofdstuk 5 tracht Stark te verklaren waarom migranten vaak beter presteren dan autochtonen. Geringere transactiekosten spelen een dominante rol. In hoofdstuk 6 ontwikkelt de auteur een evolutionair speltheoretisch model. Als ouderlijke kenmerken zoals altruïsme doorgegeven kunnen worden en als gedrag gekopieerd wordt wanneer het succesvol is, dan blijkt een evenwichtssituatie met uitsluitend altruïstische individuen denkbaar.

Een interessant boek, rijk aan ideeën en met leuke modellen.

Walter Nonneman

International Logistics

Donald F. Wood *e.a.*, *International Logistics*
New York, Chapman & Hall, 1994, vii + 370
blz. – Prijs: 49 GBP
ISBN 0-412-99221-3

Met dit boek willen de auteurs de internationale logistiek en het internationaal logistiek systeem behandelen. Logistiek staat hier voor de georganiseerde beweging van goederen, diensten en soms ook mensen. Het internationale karakter maakt dat expliciet rekening gehouden moet worden met verschillen in cultuur, gebruikte betaalmiddelen, transportsystemen.

Het werk is ingedeeld in vier delen. Het eerste is bedoeld als inleiding en situering binnen de internationale context. Het tweede deel behandelt het internationale transportsysteem (zeevervoer, luchtvervoer, het hinterland, ...). Vervolgens wordt ingegaan op internationale logistieke activiteiten buiten het vervoer; het gaat om zowat alles wat in een cursus over internationale handel thuishoort. Deel vier moet conclusies aanreiken, een integratie van de voorgaande delen.

Een groot nadeel van het boek is het feit dat de auteurs alles willen behandelen. Dat maakt sommige hoofdstukken veel te oppervlakkig voor de lezer die vertrouwd is met de materie. Tegelijk wordt die lezer wantrouwig wanneer hij merkt dat er ook secundaire bronnen worden gebruikt (bijv. *Hinterland* voor cijfermateriaal over de Antwerpse haven,

blz. 71).

Logistiek heeft iets interdisciplinairs; dat blijkt ook uit de achtergrond van de vier auteurs: academici en consultants uit marketing, vervoer, business-logistiek. Dat interdisciplinaire karakter mag echter geen alibi vormen voor het ontbreken van diepgang en synthese doorheen het werk.

Eddy Van de Voorde

Property and prices

André Burgstaller, *Property and prices: toward a unified theory of value*
Cambridge, Cambridge University Press,
1994, xi + 242 blz. – Prijs: 32,50 GBP
ISBN 0-521-41903-4

In dit moeilijke en ambitieuze boek wil Burgstaller komen tot een fusie van twee soorten van prijstheorie: de klassieke van von Neumann-Sraffa en de neoklassieke van Arrow-Debreu. Het klassieke idee van een uniforme winstvoet is niet expliciet aanwezig bij Arrow-Debreu. Burgstaller gebruikt moderne inzichten over arbitrage en speculatie in financiële markten, om klassieke en neoklassieke resultaten samen te brengen als speciale gevallen van één overkoepelend denkschema. Zo vinden we op blz. 15 een taxonomie van verschillende bekende klassieke en neoklassieke modellen. Voor de classificatie van de modellen zijn de volgende twee vragen cruciaal: zijn de inputs reproduceerbaar of zijn ze primair? zijn de outputs duurzaam of niet?

Voor de duurzame outputs kiest Burgstaller merkwaardig genoeg de term *basic*. Filologen zullen zich afvragen waarom Burgstaller geen suggestiever woord kiest (*storable*,

durable). Economisten zullen bovendien opwerpen dat *basic* in de vakliteratuur na Sraffa reeds een andere betekenis heeft. Een goed is *basic* als het direct of indirect nodig is voor de productie van alle goederen. Zulk een goed kan duurzaam of niet duurzaam zijn. Het bizarre is dat Burgstaller weet dat hij een afwijkende terminologie gebruikt (blz. 11).

Ik vrees dat sommige lezers door zulke stilistische details misschien vlug zullen afhaken, en dat is jammer, want de diepgaande analyse van Burgstaller verdient meer aandacht dan die van vele oppervlakkige teksten over de geschiedenis van de prijstheorie. De grote ambitie van Burgstaller is immers de verbinding tussen financieringstheorie en prijstheorie. Ik vermoed dat weinig economisten een grondige kennis bezitten van beide theorieën. Zo is bijv. de recensent onvoldoende vertrouwd met financiering om te garanderen dat alle stellingen van Burgstaller waterdicht zijn. In elk geval moet ik veel respect betonen voor de originele en stoutmoedige aanpak van Burgstaller, voor de onbevooroordeelde en competente manier waarop hij controversiële vragen uit de geschiedenis van het economisch denken behandelt, en voor de creativiteit waarmee hij financiering en prijstheorie combineert.

Wilfried Parys

China, Korea and Taiwan

John Ravenhill, ed., *China, Korea and Taiwan. Volume I – Volume II (The Political Economy of East Asia, Title 2) (An Elgar Reference Collection)*
Aldershot/Brookfield, Edward Elgar, 1995,
xxviii + 597; ix + 619 blz. – Prijs: 240 GBP

ISBN 1-85898-253-7

De twee delen (die samen 1.216 bladzijden beslaan) vormen samen slechts één titel van een driedelige reeks, *The Political Economy of East Asia*. Titel 1 (Japan) en 3 (over Singapore, Indonesië, Maleisië, de Filipijnen en Thailand) bestaan eveneens uit twee bijzonder omvangrijke volumes. De verzameling van artikelen of hoofdstukken uit boeken is de moeite waard. De teksten bieden een rijke verscheidenheid aan invalshoeken en benaderingen van een analytisch bijzonder complexe problematiek, met name de gedifferentieerde ontwikkelingservaringen van deze Oost-Aziatische landen. Ravenhill – de editor – labelt de diverse auteurs als “political economists”, maar geeft onmiddellijk toe dat een aantal auteurs zich over dit label zouden verwonderen: Ravenhill – en zijn collega’s die hem assisteerden bij de selectie – hebben zich inderdaad niet laten beïnvloeden door institutionele of academische classificaties: de teksten werden op hun inhoudelijke merites geselecteerd.

Ravenhill heeft niet voor een thematische structuur gekozen, maar opteerde ervoor om eerst een aantal algemene en vergelijkende analyses in een eerste deel te organiseren (Comparative Studies). Vervolgens worden per land tien tot vijftien artikelen gepresenteerd. Hoewel een thematische aanpak wellicht meer tegemoet zou komen aan de wetenschappelijke neiging om fenomenen te reduceren tot deelaspecten ervan, is Ravenhill's aanpak minder kunstmatig. De lezer wordt op die manier geconfronteerd met een veelheid aan perspectieven en ook uitgedaagd om het materiaal zelf te ordenen. Een onmiddellijk nadeel is natuurlijk dat

hij op die manier bijna verplicht is om alle teksten te lezen (of toch minstens het eerste deel en dat deel over het land dat hem interesseert). Ook een index ontbreekt. Gelet op de kostprijs van het werk (12.000 BEF voor 1.200 bladzijden!) is dit wel een hiaat. Aan dit tekort wordt echter gedeeltelijk tegemoetgekomen door een bijzonder degelijke inleiding, waarin Ravenhill de verschillende thema's (zoals het industrieel beleid, de handelspolitiek, buitenlandse investeringen en andere directe of indirecte invloeden uit het buitenland, technologieoverdracht en leerprocessen, evenwichtige en onevenwichtige ontwikkelingsprocessen, monetaire variabelen, de rol van minderheden, de markt versus planning als allocatiesysteem, de rol die de landbouwsector in het ontwikkelingsproces speelde, enz.) aan de orde stelt, en ook de verschillende bijdragen situeert in een ruimer kader. Kortom, dit is inderdaad een bijzonder waardevol referentiewerk in de *Elgar Reference Collection*, zowel voor de specialist als voor de dilettant.

Jean-Louis Van Belle

Regional Integration

William Wallace, *Regional integration: The West European Experience* (Reeks "Integrating National Economies: Promise and Pitfalls")

Washington, D.C., The Brookings Institution, 1994, xxviii + 142 blz. - Prijs: 28,95 USD

ISBN 0-8157-9224-7

De Europese Unie begon haar integratie reeds in de jaren vijftig; er is nu een gemeenschappelijke politiek voor landbouw, milieu, transport, ar-

beidsvoorwaarden, concurrentie, fusies en financiële transfers via een gemeenschappelijk budget. Ook voor het binnenlands beleid is er meer en meer interactie tussen de lidstaten. In dit boek wordt een antwoord geformuleerd op de vraag in hoeverre de EU model kan staan voor regionale integratie op het Amerikaanse continent en in Azië. In de inleiding lezen we al dat de omstandigheden vandaag de dag in die werelddelen volledig anders zijn, zodat de Europese weg daar niet kan worden gevolgd. Wel kan Europa iets leren over concurrentiebeleid, financiële regulering, harmonisatie van de arbeidsmarkt, milieureglementering, belastingsystemen en fiscale transfers.

In zijn analyse besteedt Wallace uitgebreid aandacht aan de Europese integratie tijdens de voorbije veertig jaar. Daarbij hecht hij veel belang aan de historische omstandigheden waaronder de instituties voor integratie ontstonden én aan de spanningen die ontstonden bij verdieping van de integratie en bij de herhaalde uitbreidingen. De verregaande integratie van de laatste jaren bracht problemen op de voorgrond in verband met nationale identiteit, soevereiniteit, politieke verantwoordelijkheid en de regionale balans. Een deel van het succes van de Europese integratie schrijft Wallace toe aan de geografische context: zelfs na herhaalde uitbreidingen is Europa nog steeds een compact geheel, de verbeterde communicatiemogelijkheden hebben daar ook aan bijgedragen. Dit maakt een intens gebruik mogelijk van allerlei netwerken tussen de lidstaten en hun vertegenwoordigers. De complexiteit van Europa's regionale integratie, van de relaties tussen de lidstaten, van de spanning tussen

het werken aan een regionale economie en het deelnemen aan de mondiale economie wordt klaar en duidelijk geformuleerd. Een aantal economische en politieke begrippen in verband met integratie wordt duidelijk aangebracht en toegepast. Dit is interessant materiaal voor een leek of student in internationale economie en politiek, het bevat echter weinig nieuws voor een Europese wetenschapper. Voor analisten uit de NAFTA en APEC biedt het zeker wel nuttige informatie om van het Europese voorbeeld te leren. Wallace beschrijft echter vooral het proces van integratie, er wordt eigenlijk niet veel verteld over de inhoud van het gemeenschappelijke beleid. De logische opbouw, de vele referenties, de index en het overzicht van instituties en lidstaten van EEC, EC en EU en de bestaande verdragen hebben een groot documentair belang. Het commentaar van S. Berger op het einde van het boek maakt het mij gemakkelijk een punt van fundamentele kritiek te formuleren. We moeten met haar akkoord gaan dat er een andere interpretatie bestaat voor de EU-integratie. Ten eerste ziet Wallace de EU-integratie als een evolutie naar een federale organisatie (zoals de VS), Berger stelt dat de EU beschouwd moet worden als een verzameling regionale overeenkomsten waarbinnen nationale overheden hun traditionele verworvenheden blijven behouden. Ten tweede speelden volgens haar het engagement en de ideeën van nationale politici een vrij grote rol. Berger voegt daaraan toe dat dit engagement van de Europese politici en bureaucraten niet gedragen wordt door een consensus over Europa bij de burgers, er is een "democratisch deficit". De EU-integratie komt van en is er voor de po-

litici, eerder dan dat het - zoals Wallace het stelt - is ontstaan uit een economische logica (Europees ondernemen en handeldrijven) en technologische vooruitgang (hoge kosten delen). Haar benadering maakt het mogelijk de EU-ervaring ook in andere delen van de wereld te gebruiken: ook bij het NAFTA-overleg, het overleg tussen de VS en Japan, en de GAIT-onderhandelingen wordt gewerkt aan gelijksoortige harmonisatie, convergentie en institutiebouw.

Ann Verhetsel

Russia in Transition

David Lane, ed., *Russia in Transition: Politics, Privatisation and Inequality* Londen/New York, Longman, 1995, xvii + 237 blz. - Prijs: 14,99 GBP

ISBN 0-582-27566-0

Op 1 januari 1992 werd de Russische Federatie (Rusland) de legale opvolgerstaat van de USSR. Op dat ogenblik begon een transitieperiode waarin Rusland langzaam overschakelt naar een westerse democratie met verschillende politieke partijen. Ook wordt staatseigendom geprivatiseerd om de markt operationeel te maken.

Dit werk is geen historische schets van de desintegratie van de USSR, maar het behandelt een reeks fenomenen die zich in de overgangsfase (1991-1995) naar democratie en macht geopenbaard hebben. Zo onderzoekt het de invloed van hervormingen op de media, op de maatschappelijke positie van vrouwen en op economische ongelijkheid en armoede. Ook wordt geanalyseerd of men al kan spreken van een welvaartsstaat naar westers model.

De oorsprong van dit werk is een conferentie die in december 1994 plaatshad in Cambridge. Nadien bracht David Lane een groep van internationaal erkende experts samen, w.o. Alastair McAuley, Stephen White, Cameron Ross, Graham Smith, Wendy Slater, Stephen Whitefield, Nick Manning. Dankzij de incorporatie van recente research en het gebruik van primaire Russische bronnen en diverse gegevens, levert deze groep zeer interessante bijdragen over de volgende onderwerpen: een beschrijving van de diverse politieke partijen, biografieën van politieke leiders, de sociale gevolgen van economische en politieke hervormingen, de gevolgen van privatisering, het ontstaan en de evolutie van een ondernemersklasse, de controlemechanismen over ondernemingen enz. De algemene synthese van David Lane is dat vrijheid keuze en verscheidenheid inhoudt en dat de markt ook onzekerheid brengt. Maar bovenal kan blijken dat democratie en de markt onder Russische condities onverenigbare doelstellingen zijn. Dit werk biedt zeer diepgaande lectuur voor wie zich wil verdiepen in de Russische situatie van 1991 tot 1995. Het is een speciale aanrader voor sociologen, politologen en transitie-specialisten.

Liliane Van Hoof

The Economic Impact of New Firms in Post-Socialist Countries

Horst Brezinski en Michael Fritsch, eds., *The Economic Impact of New Firms in Post-Socialist Countries: Bottom-up Transformation in Eastern Europe*
Cheltenham, Edward Elgar, 1996, xiii + 273 blz. - Prijs: 49,95 GBP
ISBN 1-85898-121-2

De ervaring van de eerste helft van de jaren negentig heeft geleerd dat de privatisering van grote, publieke ondernemingen door overheden (top-down transformatie) geen oplossing biedt voor de toenemende werkloosheid en economische ongelijkheid in Centraal- en Oost-Europa. Van kleine bedrijven en nieuwe ondernemingen daarentegen gaat een belangrijke katalysatorfunctie uit in de transformatie van een centraal geleide naar een vrije markteconomie. De idee dat *bottom-up* transformatie de efficiëntste weg is tot economische ontwikkeling, is de rode draad in de artikelen van diverse auteurs die Brezinski en Fritsch hebben samengebracht. De oprichting van kleine ondernemingen weerspiegelt immers de onafhankelijkheid van ondernemers en helpt remmende, oligopolistische marktstructuren afbrokkelen. Daarenboven corrigeren kleine ondernemingen de rigiditeiten van Centraal- en Oost-Europese arbeidsmarkten en hebben ze een directe impact op de werkgelegenheidssituatie. Rekening gehouden met deze factoren blijft het vreemd dat het beleid tamelijk discriminerend werkt ten aanzien van de oprichting van kleine en nieuwe ondernemingen. Dit wordt rijkelijk geïllustreerd aan de hand van empirisch materiaal voor Polen, Hongarije, Tsjechië, Rusland, Estland, Bulgarije, Roemenië, Slovenië en Oost-Duitsland. De omschakeling en ontwikkeling van een economie via nieuwe, private ondernemingen vraagt echter tijd en zal op korte termijn nauwelijks soelaas brengen voor de prangende sociaal-economische problemen in Centraal- en Oost-Europa.

Wim Lagae

Themes in Macroeconomic History

Solomos Solomou, *Themes in Macroeconomic History: The UK Economy, 1919-1939*
Cambridge, Cambridge University Press, 1996, xi + 195 blz. - Prijs: 12,95 GBP
ISBN 0-521-43621-4

De periode tussen de twee wereldoorlogen is steeds een geliefkoosd studieterrein geweest voor economen. Elk denkbaar macro-economisch probleem heeft zich toen voorgedaan: enorme werkloosheid, protectionisme, verschillende veranderingen in wisselkoerssystemen, neerwaartse evolutie van de wereldhandel, en buitensporige conjunctuurschommelingen.

In dit boek wordt geanalyseerd hoe de macro-economische politiek in het Verenigd Koninkrijk (VK) heeft gespeeld op de problemen in de periode 1919-1939. De auteur hanteert in diverse paragrafen een comparatieve benadering: dit houdt met name in dat de economische politiek van het Verenigd Koninkrijk vergeleken wordt met die van andere landen uit dezelfde periode. Zo blijkt onder meer (blz. 133-134) dat België en het Verenigd Koninkrijk in de crisisjaren 1927-1931 de laagste gemiddelde invoertarieven toepasten. Deze vergelijkende analyse maakt het boek ook interessant voor lezers die niet enkel in de VK-problematiek geïnteresseerd zijn.

Spijtig genoeg besteedt het boek geen aandacht aan het koloniale verleden van het VK. Het blijft bijgevolg een open vraag of het Commonwealth een invloed heeft gehad op de resultaten van de economische politiek die het VK in de tussenoorlogse periode heeft gevoerd.

Het boek is duidelijk en in verstaan-

bare taal geschreven, op voorwaarde dat de lezer macro-economische voorkennis heeft.

Paul Roosens

History of Economic Theory

Takuo Dome, *History of Economic Theory: A Critical Introduction*
Aldershot, Edward Elgar, 1994, xvii + 338 blz. - Prijs: 49,95 GBP
ISBN 1-85898-114-X

In zijn inleiding wijst Dome op de mogelijkheid om economische doctrines op twee verschillende manieren te benaderen. De eerste werkwijze gaat uit van de persoonlijke karaktertrekken van de auteurs, hun levensgeschiedenis en de historische context waarin hun ideeënconstructies ontstonden. De tweede methode onderzoekt hoe bepaalde theorieën zich in de loop van de tijd hebben ontwikkeld en in hoeverre ze nog invloed uitoefenen op de hedendaagse theorie.

Takuo Dome gaat tewerk volgens de tweede methode en maakt daarbij zoveel mogelijk gebruik van wiskunde en grafieken. Theorieën die zich niet lenen voor een wiskundige analyse - zoals de historische, de sociologische en de institutionalistische scholen -, blijven buiten beschouwing. Zelfs befaamde economen als Joseph Schumpeter en John Kenneth Galbraith vallen uit de boot. Daartegenover staat dat de auteur veel aandacht besteedt aan alle belangrijke vertegenwoordigers van de marginalistische scholen, aan John Maynard Keynes en aan de diverse post- en neo-keynesiaanse richtingen. Hier en daar brengt Dome minder bekende theorieën op de voor-

grond, zoals bijv. de herformulering door John Hicks van zijn IS-LM-sche-ma. Domes voorkeur voor het keyne-siaanse denken komt ook tot uiting in de vrij uitvoerige bespreking van auteurs als Robert Malthus en Knut Wicksel, die als voorlopers van Keynes worden beschouwd. De wiskundige uiteenzettingen zijn in het algemeen goed geconstrueerd en de vele grafieken verduidelijken de wiskundige formuleringen. Afgezien van de onevenwichtstheo-

rie ontleedt Dome geen leerstellingen die na 1980 op de voorgrond traden. De lezer die meer wil weten over de aanbodseconomie, het neo-institu-tionalisme en de reguleringstheorie, maar ook over de recente Ameri-kaanse micro-economische onder-bouwing van de keynesiaanse theo-rieën, moet andere werken raadple-gen.

Gaston Vandewalle

Ontwikkelingseconomie

Adjustment in Africa

Israt Husain en Rashid Faruqee, eds., Ad-justment in Africa: Lessons from Country Case Studies (The World Bank Regional and Sectoral Studies)
Aldershot, Avebury, 1996, ix + 436 blz. -
Prijs: 49,95 GBP
ISBN 1-85972-233-4

Aanpassingspolitiek in Afrika: voor sommigen de enige weg naar duur-zame verbetering, voor anderen bron van alle miserie. Hoe is het mogelijk dat economische politiek zulke te-genstrijdige reacties losweekt? Dat heeft uiteraard te maken met het feit dat zo'n politiek positieve en ne-gatieve gevolgen heeft, dus tegelijk winnaars en verliezers telt. Voor de tegenstanders is het standaardmedi-cijn van door het IMF en de Wereld-bank opgelegde maatregelen erger dan de kwalen die het wil bestrijden: de economische groei zou stagneren, het sparen en investeren zouden niet toenemen, en vooral de zwakkere groepen in de samenleving zouden meer getroffen worden. De voorstan-ders van "adjustment policies", on-

der wie vanzelfsprekend de Wereld-bank en het IMF zelf, beweren het omgekeerde. Ze proberen met argu-menten en empirisch onderzoek aan te tonen dat "aanpassingspolitiek" een noodzakelijk kwaad is maar on-vernijdelijk voor de gezondmaking van de economie. Bovendien zou deze politiek, wanneer ze geloof-waardig en consistent wordt uitge-voerd, leiden tot grotere groei, meer en efficiënter sparen en investeren, en vooral tot grotere rechtvaardig-hed omdat de armoede zou verminderen.

Dit boek is geschreven onder de au-spiciën van de Wereldbank. Het vormt een aanvulling van de tradi-tionele, *cross-country* studies. Die stu-dies maten de impact van aanpassing vóór en na de aanpassingsperiode, en kwamen meestal tot vrij verwa-terde conclusies omdat men verschil-lende landen op verschillende tijd-stippen op een hoopje gooide. Recent vult de Wereldbank die lacune aan door zich meer en meer te concen-treren op vergelijkingen van case-studies.

In deze publicatie worden zeven Afrikaanse landen geanalyseerd: Bu-rundi, Ivoorkust, Ghana, Kenya, Ni-geria, Senegal en Tanzania. De resul-taten zijn volgens dit boek eenduidig. De regeringen en landen die de aan-passingspolitiek consistent hebben aangepakt, boeken succes. Vier van de zeven landen kennen na de aan-passing een groei van 4 tot 5% per jaar. De exportopbrengsten zijn dankzij de devaluatie en ondanks de soms negatieve externe omgeving (daling van de ruilvoet en lage net-to-overdracht van financiële inkom-sten) gestegen. De voedselimporten zijn gedaald en vervangen door gro-tere lokale voedselproductie. Dit al-le leidt tot verhoogde inkomsten voor de landbouwsector en dus voor de meerderheid van de bevolking. Omdat voorts - in tegenstelling tot een wijdverbreide opvatting - de uit-gaven voor gezondheid en scholing niet verminderden, besluiten de au-teurs dat ook de armoede niet is toe-genomen, integendeel. De landen die het algemeen minder goed doen zijn Senegal en vooral Ivoorkust. Dat wij-ten de auteurs vooral aan de vaste wisselkoers van de "franc CFA", die inderdaad tot 1994 niet is veranderd. Uit de recentste gegevens van tijd-schriften, bijvoorbeeld *Jeune Afrique*, blijkt dat de devaluatie van de "franc CFA" inmiddels een succes aan het worden is voor de boeren, maar mor-ren de vele stedelingen met hun vaste salaris en hun afhankelijkheid van duurere importen. Uiteraard versterken deze recente gegevens de re-

sultaten van de Wereldbank alleen maar. Ondanks de vrij overtuigende argumentatie vanuit de Wereldbank blijven er volgens mij toch enkele problemen over. Ook voor de structurele aanpassings-politiek geldt dat wat goed is voor een land, niet noodzakelijk goed is als veel landen dat doen ("fallacy of composition"). De prijzen van vele exportbasisproducten uit Afrika da-len trendmatig in de jaren tachtig en negentig. Zou het niet mogelijk zijn dat, aangezien zoveel landen tegelijk aanpassen (devalueren) en bijgevolg de exportproductie stimuleren, het wereldaanbod toeneemt en zo de prijzen doet dalen? Een ander argu-ment dat nog altijd niet voldoende doordringt, is dat de "franc"-zone in Afrika een ankerpunt is van stabili-teit, omdat de geldcreatie er ontrok-ken wordt aan het cliëntelistische kli-maat van nationale overheden. Te sterk insisteren op devaluatie in ver-spreide slagorde in deze CFA-zone zou op langere termijn meer destabi-liseren. Dit sluit niet uit dat de de-valuatie van de CFA-frank over het algemeen een geslaagde operatie was. Ten slotte onderschat men de politieke gevolgen van de aanpas-singspolitiek. Ze verscheurt het be-staande weefsel van machtsverhou-dingen. Hoewel dat ongetwijfeld een gewenst gevolg is van aanpassing, moet men toch opletten voor een nog toenemende verzwakking van staten die al zwak zijn.

Stefaan Marysse

Algemeen en strategisch management

Organizational Learning II

Chris Argyris en Donald A. Schön, *Organizational Learning II: Theory, Method, and Practice (Organization Development Series)* Reading, Massachusetts, Addison-Wesley Publishing Company, 1996, xxix + 305 blz. – Prijs: 32,50 USD
ISBN 0-201-62983-6

Toen de befaamde Harvard-prof Chris Argyris in het begin van de jaren zeventig het concept *Organizational Learning* lanceerde, werd het op grote scepsis onthaald. Mensen konden leren, organisaties niet. Ook de in 1978 verschenen eerste editie van het huidige, grondig herwerkte boek viel als zaad op de rotsen. Intussen heeft de economische crisis een brede consensus geschapen over de noodzaak voor ondernemingen om voortdurend nieuwe kennis en vaardigheden op te doen, oude opvattingen te vervangen door nieuwe, zich telkens weer anders te gedragen, of als "reuzen te leren dansen". Dat ook organisaties kunnen, en moeten, leren roept ook al geen vragen meer op. De jongste tijd beschrijft men organisaties als entiteiten met een eigen cultuur, een eigen stijl, eigen competenties enz. Volgens Argyris en Schön kan men twee takken onderscheiden. De eerste, die uitgegroeid is tot een echte hype, is die van de lerende organisatie. Deze benadering is normatief, op de praktijk gericht en niet wars van goeroe-achtige en messianistische trekjes. Daartegenover staat de meer academische, wetenschappelijk gefundeerde en onderzoekgerichte tak van de *organizational learning*. De auteurs beweren dat zij de twee takken overkoepelen, al situe-

ren wij hen toch eerder in de laatste tak.

Wie vertrouwd is met de ideeën van Chris Argyris, en met zijn over het algemeen lastige en vrij abstracte schrijfstijl, herkent in dit werk veel van zijn vroegere stokpaardjes. Het begint met het door hem populair gemaakte begrip *double-loop learning*. Dit betekent dat men – in tegenstelling tot *single-loop learning* – ook bereid is de onderliggende waardeoordelen, basisassumpties en strategieën kritisch te bekijken en zo nodig overboord te gooien. Later is daar ook nog *deutero-learning* aan toegevoegd: "learning how to learn". De kernboodschap van het boek is dat organisaties nog steeds beheerst worden door *single-loop learning*. De auteurs zeggen eigenlijk geen ondernemingen te kennen die klaar en duidelijk tot het O-II-type behoren, nl. dat van de lerende organisaties. Een wonder is dat niet, want *single-loop learning* bestendigt zichzelf. Het belemmert de doorbraak naar *double-loop* en *deutero-learning*, omdat het de *theories-in-use*, zoals bijvoorbeeld "Keep your views on sensitive issues private ...", bevestigt en versterkt.

De vraag is dan ook hoe men een doorbraak, een verlossing uit het blokkerende *single-loop* leren kan forceren. De auteurs spenderen er vele bladzijden aan, maar ook hier komen we "good old Argyris" weer tegen. In essentie bepleit dit werk participatie van de betrokkenen bij allerlei aspecten die het *double-loop* leren op gang kunnen brengen. Zo luidt het bijvoorbeeld "Design, jointly with the participants, ways to interrupt the circular, self-reinforcing proces-

ses that inhibit double-loop learning" (blz. 283).

Een interessante toevoeging aan het boek uit 1978 is de toets aan intussen sterk geëvolueerde andere takken van de managementwetenschap, zoals kwaliteitsmanagement, human resource management en vooral strategisch management. Een niet onaardig detail daarbij is dat er bij dat laatste gebied grote aandacht geschonken wordt aan onderzoek van prof. Robert Burgelman. Een boeiende case van deze UFSIA-alumnus over de ontwikkeling van het strategisch denken bij het bekende microprocessorbedrijf Intel wordt door de auteurs op zijn merites, gezien vanuit

organizational learning, beoordeeld. Naast lof voor zijn degelijk onderzoek krijgt Burgelman trouwens ook wat streepjes kritiek mee.

Naast overwegend vrij abstracte vertogen bevat het boek gelukkig ook enkele cases en praktische voorbeelden. Al bij al blijft het een zeer academische benadering. Wie zich echter door de taaie materie heenbijt, ziet zich beloond met toch weer een aantal nieuwe inzichten en is wat beier opgewassen tegen de kretologie van de goeroes van de lerende organisatie.

Luc Derijcke

Marketing

The Strategic Role of Marketing

Adrian Davies, *The Strategic Role of Marketing: Understanding Why Marketing Should be Central to Your Business Strategy* Londen, McGraw-Hill Book Company, 1995, ix + 205 blz. – Prijs: 22,95 GBP
ISBN 0-07-707854-3

In elf hoofdstukken en twee appendices probeert de auteur de integratie tussen marketing en ondernemingsstrategie aan te tonen. Het eerste hoofdstuk schetst het ontstaan van marketing en situeert het in een ruimer kader. Het is vrij filosofisch en hoogdravend. Slechts naar het einde toe vinden we enkele meer pragmatische beschouwingen, al blijft het voornamelijk bij een opsomming van Naisbitts megatrends.

In hoofdstuk 2 ligt de focus op de strategische context van de onderneming. Concepten, processen en typologieën worden bondig beschreven.

De bespreking van het model van Ashridge (ondernemingsopdracht) en van Porters waardeketen verdient aandacht.

Vanaf hoofdstuk drie neemt het boek een vrij pragmatische invalshoek en duiken steeds meer checklists en praktische denkkaders op om strategieformulering (hfst. 3) en planning (hfst. 4) te beschrijven. Vooral beginnende ondernemers zullen deze hoofdstukken waarderen. Hoofdstuk vijf schetst (nogmaals) het marketingconcept en, ondanks verwijzingen naar het 7S-denkkader en relatiemarketing, is het verre van actueel en/of vernieuwend. Hoofdstuk zes (organisatie) bevat enkele goede stukken ("learning culture", "useful people to have in teams"). Toch kan dit hoofdstuk niet overtuigen, want het vertoont een gebrekkige structuur en er worden al te diverse aspecten in be-

handeld.

Hoofdstuk zeven geeft aan hoe een marketingplan kan worden opgebouwd. De sectie met de bespreking van de marketingstrategieën is echter zeer ontgoochelend, met een overheersing van de marketing-mixbenadering.

In de twee hoofdstukken over implementatie staat het gebruikmaken van "hefbomen" centraal. Die moeten zorgen voor waardecreatie, differentiatie, informatie, allianties enz. Hier kan de practicus alleszins enkele stimulerende ideeën vinden.

Van de hoofdstukken tien en elf verdient vooral het laatste hoofdstuk aandacht, omdat de auteur – niet geremd door bescheidenheid – de marketingbenaderingen voor het volgende millennium schetst met "aspirational marketing", "time-based marketing".

Kort samengevat: dit boek bevat zinvolle ideeën en concepten voor de niet al te ervaren marketeer.

Paul Matthyssens

Marketing Management

Frank Bradley, *Marketing Management: Providing, Communicating and Delivering Value*

Hemel Hempstead, Prentice Hall, 1995, xxxiv + 990 blz. – Prijs: 39,95 USD

ISBN 0-13-065343-8

De komst van het handboek van de Ierse hoogleraar Frank Bradley dient beoordeeld te worden tegen de achtergrond van de aanbodsituatie van min of meer vergelijkbare werken, die op haar beurt pas betekenis krijgt tegen de achtergrond van de aard en huidige status van de marketingdiscipline. Dit multidisciplinaire, toege-

paste vakgebied heeft vanuit zijn vele wortels een grote maar vrij disparate hoeveelheid kennis geproduceerd, variërend van het zeer anekdotische tot het uiterst esoterische, met alle tussenschakeringen. De grootste gemene deler van die kennis – voor zover ze relevant is in een beleidscontext – is terug te vinden in de algemene handboeken over marketing (management). Parallel met de groei van de discipline is het aantal marketinghandboeken voornamelijk sedert de jaren zestig verveelvoudigd. Iedere uitgeverij van managementgerichte literatuur ambiëert minimaal één representatieve marketinguitgave op haar erelijst en veel academici koesteren een soortgelijke ambitie. De markt lijkt dan ook vrijwel verzadigd, met een zeer groot aanbod van algemene boeken die in essentie een vergelijkbaar verhaal brengen, maar met min of meer diepgang, min of meer selectief qua topics, min of meer goed gestoffeerd met voorbeelden en praktijkgevallen. De introductie van een nieuw handboek is vrij riskant vanwege de marktverzadiging. Veelal dingt de uitgever vooral via lay-out en prijs naar de gunst van de individuele koper in de (zelfbedienings)boekhandel. De docent(-prescriptor voor hele klassen studenten) probeert hij vooral te overtuigen via – naast uiteraard een degelijke inhoud en gunstige getuigenissen van collega's en recensenten – een reeks pedagogische hulpmiddelen (van teacher's manual over transparanten tot oefeningeboeken e.d.) die het lesgeven een maximale impact zouden moeten geven met minimale beslommeringen. Met zijn circa duizend bladzijden tekst overtreft dit boek ruim de modale omvang van zijn soortgenoten, te meer daar een vrij kleine letter

gebruikt is en onbedrukte gedeeltes van bladzijden nagenoeg ontbreken. De verwachting van volledigheid, die volgt uit de omvang, wordt grotendeels bewaarheid. Topics die men in beknoptere werken minder gauw vindt, zoals bijv. *internal marketing*, *corporate versus marketing strategy*, *developing country markets* e.d., worden allemaal behandeld. Zelfs onderwerpen die meestal slechts voorkomen in meer gespecialiseerde boeken over marketingstrategie, zoals bijv. de bepaling van Key Success Factors en van de Business Mission, kregen een bespreking. Dit wil niet zeggen dat ieder item een gelijke nadruk heeft gekregen. Sommige onderwerpen, zoals consumentengedrag, worden wat zuinigjes besproken, terwijl andere topics, bijv. koopgedrag van organisaties, uitvoerig aan de orde komen. Traditioneel ligt de klemtoon bij de genoemde onderwerpen overigens net omgekeerd. Echte "accenten" van dit boek zijn *branding*, *direct marketing* en *logistics*: bij de concurrenten meestal vrij stiefmoederlijk bejegend, maar in dit werk positief gediscrimineerd, met telkens een compleet hoofdstuk. Hiaten daarentegen zijn uitzonderlijk. Een voorbeeld ervan vormen de meet- en analysemethoden die liggen tussen de tamelijk alledaagse semantische-differentiaalschalen en de nog steeds wat nieuwmodisch aandoende conjunctmeting.

Het – lichte – stijlaccent van dit boek is overwegend Brits. Het is geschreven in een, hoewel niet stroeve, toch ook niet erg directe en boeiende stijl. Eerder een beetje academisch van schrijfrant, afgewisseld met wat lichtvoetiger taalgebruik – met een vleugje (meestal Britse) humor – in de kaders, waarin men ter illustratie uittreksels vindt die meestal komen

uit *The Economist*, of in tweede orde uit *Business Week*. De interpretatie van de kaders wordt aan de lezer overgelaten, maar dat belet niet dat op deze wijze de tekst verluichtigd wordt, dat de belangstelling wordt geprikkeld, tot denken wordt aanzet en dat de lezer een aanvoelen krijgt van wat praktijksituaties kunnen inhouden.

Zeker vermeldenswaard is dat het werk tal van duidelijke schema's bevat, waarvan vele niet courant voorkomen in andere handboeken ofwel een – uitstekende – aanpassing vormen van bestaande overzichten. Voorbeelden:

- Symptomen en uitingen van een verkoopgerichte versus een marktgerichte organisatie (blz. 69).
- Verband tussen de waargenomen productdifferentiatie en de prijsvrijheid van aanbieders (blz. 239).
- Koopgedragskenmerken en marketingstrategische aanbevelingen omtrent *convenience shopping* en *specialty goods* (blz. 248).
- Het goederen-dienstencontinuüm met voorbeelden op alle gradaties van de schaal (blz. 432).
- De effectiviteit van communicatie- en promotie-instrumenten in functie van de fase in het koopproces (blz. 631).

Men mag in deze ruime beschikbaarheid van goede schema's gerust een blijk zien van de meer dan gemiddelde neiging tot systematisch denken van de auteur en van zijn inspanning om op een efficiënte manier inzichten over te dragen. Een opmerkelijk gegeven aan de schemata is overigens dat ze zo weinig opmerkelijk zijn qua lay-out. Met zijn dunne papier, het volstrekt ontbreken van foto's en het bijna ontbreken van kleurendruk en andere druktechnische hoogstandjes bezit het

werk een soberheid die dikwijls samengaat met "klasse". Als zodanig verschilt dit boek van tal van Amerikaanse werken, waar de opzichtige hardcover van langsom meer uitpuilt van fotografisch materiaal van hoge kwaliteit, dat meestal vrij alledaagse commerciële verschijnselen in beeld brengt.

Het werk van Bradley is een kwaliteitsproduct, want grondig geschreven en geargumenteed. De ondersteunende en aanvullende literatuurselectie is bovendien uitgebreid en verantwoord. Ook bevat het boek een set cases, geschreven of bewerkt door collega's en medewerkers van de auteur aan de Universiteit van Dublin. Al deze cases zijn kort. De kortste – zowat één bladzijde – lijken erg op de eerder genoemde "kadertjes" en zijn als zodanig overwegend illustratief. De halfkorte praktijkgevallen (twee tot drie bladzijden) lenen zich, naast hun illustratieve mogelijkheden, ook voor probleemverkenning en -bespreking.

Niet enkel in de cases – met telkens een keurige vermelding, zowel gezamenlijk in de inleiding als individueel per geval in voetnoot – is de inbreng van andere personen dan de auteur aanwezig. Aan de inleiding is ook een lijst van enkele honderden (!) academici toegevoegd, die alle op de een of andere manier tot een of ander onderdeel zouden hebben bijgedragen in de vorm van suggesties, kritiek, discussie e.d. Indirect bevat dit werk dus veel inbreng van derden. Dat verhoogt ongetwijfeld de kwaliteit van het werk zonder de verdienste van de auteur te verkleinen,

die hoe dan ook verantwoordelijk is voor het initiatief tot dialoog met collega's en voor de verwerking van suggesties en kritiek. In essentie blijft dit volumineuze werk een individuele publicatie.

Als eindbeoordeling mag men dan ook, op grond van de hoeveelheid informatie en de algemene kwaliteit van het afgewerkte product, terecht stellen dat de prestatie van Bradley méér dan verdienstelijk is – zelfs indrukwekkend. Aan het overvloedige aanbod van algemene marketinghandboeken is op die manier een betrouwbare gids toegevoegd: ongetwijfeld een der beste van het ogenblik. Wegens de omvang, diepgang en stijl van dit werk is het echter minder geschikt voor de occasionele en/of oppervlakkige lezer, maar richt het zich vooral tot de meer veel-eisende en/of gevorderde "student" – letterlijke student, manager of docent.

Toch een spijtige nabeschouwing bij dit uitstekende boek: de uitgever heeft niet gereageerd op de vraag naar inzage van de aangekondigde docentenhandleiding. Is dat het gevolg van een strikte politiek van de uitgeverij om geen docentenhandleidingen te leveren wanneer ze niet zeker is van een groepsafname op voorschrift van een docent? Of hebben de uitgever en/of de auteur – zoals dikwijls gebeurt – al te gemakkelijk een docentenhandleiding in het vooruitzicht gesteld zonder die ook effectief te (kunnen) produceren?

Walter van Waterschoot

Financieel beleid

Introduction to financial investment

Keith Redhead, *Introduction to financial investment*
Londen, Woodhead-Faulkner (Prentice Hall), 1995, viii + 200 blz. – Prijs: 34,95 USD
ISBN 0-13-355686-7 (pbk)

De sector van de financiële investeringen groeit snel. Naast die snelle groei is er echter ook een verhoogde volatiliteit van de financiële markten. De verhoogde volatiliteit van de interesten leidt tot onstabiele prijzen in de aandelen- en obligatiemarkten, met als gevolg de ontwikkeling van afgeleide instrumenten die tot doel hebben het risico te beperken. Met dit boek beoogt Redhead o.m. de mogelijkheden en beperkingen van die instrumenten objectief te beoordelen. In hoofdstuk 1 worden de aspecten risico en opbrengst besproken en tegen elkaar afgewogen. De auteur geeft eerst een duidelijke omschrijving van het werkelijke rendement. Vervolgens bespreekt hij het systematisch en het niet-systematisch risico en de mogelijkheden tot diversificatie, waarna hij het portfoliomanagement behandelt. Hoofdstuk 2 geeft inzicht in de waardering van financiële activa en hun rendement. "Equity investment" vormt het onderwerp van deel 3. Hier geeft de auteur eerst wat toelichting bij de waardebeoordeling van de aandelen, om vervolgens over te stappen naar de waardering van de volledige onderneming. Deze onderwerpen worden zeer beperkt behandeld en dienen eerder als overstap naar het onderdeel over voorspellen en de financiële markten.

Hoofdstuk 4 behandelt in detail opties, warrants en converteerbare leningen. De auteur geeft een definitie en licht de voor- en nadelen toe. In het volgende hoofdstuk bespreekt hij de mogelijkheden van buitenlandse investeringen, met het waarom van investeren in vreemde munten en het valutarisico. Hij wijdt een volledig hoofdstuk aan institutionele investeerders, pensioenfondsen en beleggingsfondsen. Hoofdstuk 7 tenslotte geeft een toelichting over indexen (Dow Jones, Standard & Poors 500, Nikkei-Dow, ...), "futures" en "hedging". Ook "financial engineering" krijgt ruime aandacht.

Het boek geeft een mooi overzicht van mogelijkheden en technieken op de financiële markten. Elk hoofdstuk wordt geïllustreerd met voorbeelden en/of oefeningen. *Introduction to financial investment* is zeker aan te bevelen als een initiërend werk over beleggingen in financiële markten.

Edward Durinck

Hull-White on Derivatives

Hull-White on Derivatives: A Compilation of Articles
Londen, Risk Publications, 1996, 356 blz.
ISBN 1-899332-45-6

John Hull en Alan White zijn professoren aan de Universiteit van Toronto. Zij werken al jaren samen in het domein van de waardering en het gebruik van afgeleide financiële producten. Dit boek is als het ware een *collector's item*, dat de belangrijkste artikelen van Hull en White samenbrengt. Mensen die zich voor deze

problematiek interesseren, kennen ongetwijfeld reeds tal van deze bijdragen. Ze zijn immers stuk voor stuk al in vooraanstaande financierings tijdschriften verschenen. Op dat vlak valt van het boek niets nieuws te verwachten. Wel innoverend is de inleiding bij elk van de vijf delen. Hierin positioneren Hull en White zelf hun bijdrage in de bestaande literatuur.

De vijf delen liggen bijna voor de hand. Deel 1 beschrijft de aanpassingen aan de optiemodellen die gebaseerd zijn op het traditionele model van Black en Scholes als de assumptie van een constant blijvende volatilititeit niet meer wordt aangehouden. De vier bijdragen over stochastische volatilititeit dateren van 1987-1988. Het tweede deel behandelt publicaties van 1988-1993 over numerieke procedures die het efficiënt waarden van voornamelijk Amerikaanse en pad-afhankelijke opties mogelijk maken. We denken hierbij onder meer aan de expliciete "finite difference"-methode en het gebruik van "control variate"-technieken bij Monte-Carlosimulaties. Het derde deel bevat twee bijdragen over het kredietrisico. Het vierde en vijfde deel bevatten het recentste werk van Hull en White: termijnstructuurmodellen en de waardering van interestopties. Al deze bijdragen dateren uit de jaren negentig en leiden tot het implementeren van interestopties aan de hand van trinomiaal bomen. Deze boomstructuren hebben als voordeel dat het stochastische proces van interestvoeten beter gemodelleerd kan worden.

Dit boek is een mooie collectie van uitstekende papers die de lezer tot aan de grens van de wetenschap brengen in dit domein. Het geavanceerde niveau beperkt uiteraard de

toegankelijkheid van deze bijdragen voor het ruime publiek. Het standaardboek van Hull, *Options, futures and other derivative securities* (Prentice Hall, 1996), dat nu reeds aan zijn derde uitgave toe is, biedt een goede inleiding tot dit domein.

Marc De Ceuster

Managing Risk

Ian M. Johnstone-Bryden, *Managing Risk. How to work successfully with risk*. Aldershot, Avebury, 1995, x + 225 blz. - Prijs: niet meegedeeld
ISBN 1-85972-255-5

Risicomanagement is een aandachtsgebied dat in de meeste ondernemingen op een sterk groeiende belangstelling kan rekenen. Ondernemingen ondervinden immers, mede door de snelle ontwikkelingen in de markt en de krachtiger wordende concurrentie, steeds duidelijker en dwingender de noodzaak van een optimale bedrijfsvoering, waarin risico's tijdig worden gedetecteerd en opgevangen.

De titel en de ondertitel van dit boek zijn alvast veelbelovend. De context waarin het risicomanagement hier moet worden gezien is de systematische studie van schadegevallen en van de middelen om de ongunstige weerslag ervan te beperken. Terwijl de inhoud van het boek nog enigszins meevalt, kan dit zeker niet gezegd worden over de structuur van het boek. Het bevat, na een introductie, elf delen. Van de eerste tot de laatste bladzijde is het geschreven in doorlopende tekst, zonder ook maar één verdere onderverdeling. Bovendien valt er in het hele werk geen enkele grafiek, tabel of overzicht te

bespeuren. Het behoeft uiteraard geen betoog dat dit de leesvriendelijkheid van het werk aanzienlijk beknut.

Mijn oordeel over dit werk kan in een paar woorden samengevat worden: allesbehalve een aanrader!

Jef Lodewyckx

Mathematical Models in Finance

S.D. Howison e.a., eds., *Mathematical Models in Finance*. London, Chapman & Hall, 1995, viii + 152 blz. - Prijs: 35 GBP
ISBN 0-412-63070-2

Dit boek is een bundeling van bijdragen op een "Discussion Meeting" van de Royal Society in Londen, die handelde over de interactie tussen wiskunde en financiële theorie. De meeste sprekers zijn zonder meer "grote namen" in dit wetenschapsdomein.

R. Merton schildert een interessant historisch overzicht. Hij start met de opmerking dat de moderne financiële theorie de mooiste toepassingen van de kansentheorie en de optimaliteitheorie omvat, hoewel hij toegeeft dat "all that is beautiful in science need not also be practical, and surely not all that is practical in science is beautiful". Zijn besluit is dat de wiskunde, na een leven in de margina-

liteit, gedurende de laatste decennia een belangrijke plaats verworven heeft in de financiële theorie en praktijk. Maar opgepast: "any virtue can become a vice if taken to extreme"! Na enkele bedenkingen over de band tussen toegepaste wiskunde en financiële theorie komen de meest diverse onderwerpen aan bod: de fluctuaties van aandelenprijzen, de opbouw van optieprijsformules, kapitaalmarktinefficiënties (met een empirische analyse van het "maand-overgangseffect"), wiskunde en geld verdienen, transactiekosten, stochastische variaties van de waarde van het eigen vermogen en de kapitaalstructuur, portefeuilleselectie (van Markowitz himself), portefeuilleselectie met vaste transactiekosten, intereststructuur en dynamisch vermogensbeheer.

Hoe interessant dit alles ook mag lijken, in de meeste gevallen is een werkelijk begrip van het gepresenteerde enkel mogelijk met een grondige kennis van de hogere probabiliteitstheorie en wiskundige analyse. In tegenstelling tot de terechte waarschuwing van Merton lijkt voor de meeste auteurs de economie een excuus te zijn om aan wiskunde te doen, in plaats van omgekeerd. De gewaarschuwde lezer zal in veel gevallen dan ook geen lezer zijn.

Marc Jegers

Accountancy

Issues in Management Accounting

David Ashton e.a., *Issues in Management Accounting. Second edition*. London, Prentice Hall, 1995, xvi + 374 blz.

- Prijs: 35,95 USD
ISBN 0-13-189250-9

De auteurs van dit werk wilden een

aantal recente ontwikkelingen op het vlak van onderzoek in het management-accountingdomein verder uitspitten en samenbrengen in één boek. Voor deze nieuwe of nieuwste elementen binnen bepaalde onderzoeksstromingen is er in de klassieke handboeken over management accounting meestal geen plaats. Bovendien zijn auteurs van basishandboeken nooit competent op alle nieuwe onderzoeksdomeinen. Voor de verschillende onderwerpen uit dit boek hebben de auteurs een beroep gedaan op vooraanstaande onderzoekers die hun sporen reeds verdiend hebben. Dit boek vormt dan ook een aanvulling op de traditionele handboeken management accounting. Omdat de auteurs de recentste onderzoeksstromingen en hun resultaten wilden rapporteren, is het niet verwonderlijk dat deze tweede editie sterk verschilt van de eerste (1991). Ongeveer de helft van de daarin behandelde onderwerpen is vervangen door nieuwere onderzoeksgebieden. De overgebleven topics uit de eerste editie zijn sterk geherstructureerd en aangevuld met nieuwe informatie. In een aantal gevallen werd zelfs een nieuwe auteur aangetrokken om een hoofdstuk te herschrijven.

Twee hoofdstukken hebben betrekking op de verschillende onderzoeksstromingen die in het begin van de jaren tachtig ontstonden onder de naam "critical management accounting". Die hoofdstukken analyseren vooral de theorieën die vandaag de dag worden gebruikt om management-accountingfenomenen in het bedrijfsleven te beschrijven en te verklaren. Verder handelen drie hoofdstukken over de interacties tussen management accounting, "new operations management", "advanced manufacturing technology" en "ma-

agement information systems". Er wordt ook expliciet rekening gehouden met de internationalisatie van management - accountingpraktijken in de hoofdstukken "Management accounting in global firms" en "A comparative analysis of management accounting in Japan, USA, UK and Germany". Er is ook een hoofdstuk toegevoegd waarin het fenomeen van "activity based costing" en "activity based management" kritisch onder de loep genomen wordt. De hoofdstukken over principaal-agent-onderzoek, budgettering, prestatiemeting, motivatie en controle, en transferprijzen werden aangevuld met nieuwe elementen. Dit boek is bedoeld voor mensen die geïnteresseerd zijn in de nieuwste tendensen in het management-accountingonderzoek. In de eerste plaats zijn dat onderzoekers en academici, maar door het feit dat de bijdragen zeer toegankelijk geschreven zijn, kunnen ook andere lezers in dit werk waardevolle ideeën opdoen.

Ann Jorissen

Cost and Management Accounting

Duncan Williamson, *Cost and Management Accounting*
Londen, Prentice Hall, 1996, xxii + 770 blz.
- Prijs: 40,95 USD
ISBN 0-13-205923-1

Duncan Williamson schreef dit boek op basis van opmerkingen, commentaar en kritiek van studenten bij bestaande handboeken over cost en management accounting. Studenten menen dat de topics in die handboeken meestal onvoldoende vanuit hun perspectief worden benaderd. Dit

boek beoogt dan ook op een meer pedagogische wijze de algemene accountingtechnieken toe te lichten die gebruikt worden bij het produceren en aanwenden van kosteninformatie. Om het boek studentvriendelijk te maken, begint elk hoofdstuk met een reeks studiedoelstellingen. Dan worden de besproken concepten uitvoerig geïllustreerd met tal van praktijkvoorbeelden. Na elk hoofdstuk volgt een lijst met sleutelwoorden, evenals verwijzingen naar bijkomende literatuur. Ten slotte kunnen de studenten hun verworven kennis toetsen met behulp van overzichtsvragen, praktische oefeningen en kleine projecten.

De structuur van het boek is volgens de auteur gegroeid uit suggesties van studenten. Het bevat twee delen. Het eerste, over cost accounting, behandelt in negen hoofdstukken de klassieke onderwerpen: kostenclassificatie, schatting van kostengedrag, voorraadbeheer, personeelskosten, "overhead" en "activity-based costing", stuk-, serie- en massaproductie, afleiding van variabele en vaste kosten, integrale versus variabele kostprijsberekening.

Management accounting, daarentegen, werd opgesplitst in vier delen. Het eerste deel is gericht op de informatie die het management nodig heeft bij het nemen van beslissingen, en behandelt achtereenvolgens "cost volume profit"-analyse, "relevant costing" en prijszetting.

De rol van accounting in de planings- en controleactiviteiten van een organisatie komt aan bod in deel twee, en omvat budgettering, risico en onzekerheid, en kapitaalbudgettering.

Het derde deel behandelt prestatiemeting en transferprijzen. Ten slotte geeft de auteur in het laatste deel zijn

visie op de evolutie van management accounting in de toekomst.

Uit de bespreking blijkt dat het boek bijna uitsluitend traditionele vraagstukken van cost en management accounting behandelt. Nieuwe concepten die de laatste jaren opgang maakten, komen nauwelijks aan bod. Dit boek is dan ook slechts geschikt voor een basisopleiding in het vakgebied.

Ann Vanstraelen

Financial Analysis

Bill Rees, *Financial Analysis. Second Edition*
Londen, Prentice Hall, 1995, x + 390 blz. -
Prijs: 37,95 USD
ISBN 0-13-288283-3

In de jaren tachtig werd aan de universiteiten *Financial Statement Analysis* van George Foster, professor aan Stanford University, als basiswerk over financiële analyse gebruikt. Het lijkt er sterk op dat *Financial Analysis* van Bill Rees die functie in de jaren negentig zal overnemen. Niet alleen wegens de degelijkheid van dat boek, maar ook omdat Foster sinds 1987 geen nieuwe editie meer heeft uitgebracht van zijn standaardwerk. Rees' boek bevat alle klassieke ingrediënten voor een academische cursus over financiële analyse. Eerst bespreekt de auteur de diverse informatiebronnen voor het uitvoeren van een financiële analyse. Daarna komen de analysetechnieken aan bod: ratio-analyse, kasstroomanalyse, tijdreeksanalyse enz. Dan volgt een aantal hoofdstukken over recent kwantitatief en empirisch onderzoek naar de relatie tussen ondernemingswaarde, beurswaarde en accountingdata. Tot slot zijn er enkele meer beschrijvende hoofdstukken over fu-

sies en overnames, faillissementspredictie, en milieu- en sociale rapportering.

Dit boek bevat geen praktische handleiding voor de uitvoering van een financiële analyse, maar behandelt vooral het wetenschappelijk onderzoek in verband met financiële analyse. Daarom is het vooral geschikt voor opleidingen op academisch niveau. Een tweede element dat de praktische bruikbaarheid in België beperkt is het Angelsaksisch karakter. Vele onderzoeksresultaten, vaststellingen en suggesties hebben betrekking op de situatie in het Verenigd Koninkrijk of in de Verenigde Staten. De auteur is zich van die beperking wel degelijk bewust en heeft ze ten dele trachten op te vangen in zijn tweede hoofdstuk, "Financial Statements and Creativity". Daarin staat hij even stil bij internationale verschillen in de externe verslaggeving. Om het boek een meer Europees karakter te geven, gebruikt hij hier en daar ook voorbeelden van Duitse, Nederlandse of Franse ondernemingen. Die voorbeelden hebben spijtig genoeg een overwegend illustratief karakter; ze worden niet gebruikt om bepaalde fenomenen te verklaren of te bespreken. Ondanks deze opmerkingen is *Financial Analysis* momenteel wel het beste dat er op de markt van academische boeken over financiële analyse te krijgen is.

Ann Jorissen

Belgium

Christian Lefebvre en John Flower, *Belgium* (Reeks "European Financial Reporting") Londen/New York, Routledge, 1994, xvi + 313 blz. - Prijs: 65 GBP
ISBN 0-415-06776-6

Dit boek is het deel over België in een reeks waarin de financiële rapportering in verschillende landen van de Europese Unie (EU) wordt voorgesteld. Het is samengesteld door Christian Lefebvre van de K.U. Leuven en John Flower van het Centre for Research in European Accounting te Brussel.

Hoewel de vierde richtlijn in alle EU-landen van kracht is, leidt dat niet altijd tot de zo begeerde harmonisatie. Getuige daarvan de meer dan dertig optiemogelijkheden die in de richtlijn vervat zijn. Een overzicht per land is dus zeker nuttig. Naast een aantal nuttige documentaire bijlagen (hoewel de opgenomen adressenlijst nogal lukraak opgesteld lijkt: CDV staat erin maar de CBN niet, het ABVV wel maar het ACV niet, CREA wel maar ELASM niet) bevat dit boek twee delen: België economisch, politiek, juridisch, fiscaal en financieel verklaard voor niet-Belgen, en een deel over boekhouden, audit en rapportering in ons koninkrijk.

Over België zelf leren we weinig nieuws, maar het gepresenteerde is evenwichtig en overzichtelijk, hoewel soms wat schematisch, op andere plaatsen te gedetailleerd. De exacte prijs die aan de diensten van het *Belgisch Staatsblad* betaald moet worden ter publicatie van de oprichtingsakte van een vennootschap, is waarschijnlijk niet van uitzonderlijk belang voor de lezer uit Griekenland of Zimbabwe ... Onvermijdelijk is daarenboven het feit dat sommige gegevens al door de geschiedenis zijn ingehaald.

Het tweede deel geeft een interessante analyse van de toestand vóór de totstandkoming van de boekhoudwet van 1975. Daarna wordt de vigerende wetgeving voor onderne-

**Begeleiden
naar
nieuwe mogelijkheden**

*Wie in schoonheid wil eindigen, neemt ook bij gedwongen vertrek zijn of haar verantwoordelijkheid. Ongeacht de omstandigheden. Soms hoeft het zelfs niet eens tot een breuk te komen. VVO adviseert zowel bij **outplacement, loopbaanplanning als bij career counselling.** VVO engageert zich verregaand, biedt aantrekkelijke garanties en werkt met een specifieke en gepersonaliseerde aanpak. Contacteer ons tijdig en geheel vrijblijvend.*

consulenten: Frieda Buyse
Roger De Cadt
Marc Magerman
Luc Raskin
Walter Kessler
Etienne Van Aelst
Frans Van Hoeck

psychologen: Dr. Jacques Claes
Helena Crockaert

ANTWERPEN-AARTSELAAR Tel. (03)870 46 07 • Fax (03)887 10 16
ZAVENTEM Tel. (02)757 90 24 • Fax (02)757 90 61
LUIK Tel. (041)367 83 91 • Fax (041)367 83 00
WEVELGEM Tel. (056)41 89 00 • Fax (056)41 74 36

Erkenningen V6.OU.007 en V6.OU.008

miko
Coffee Service

Office Coffee Service,
een dienstverlening waar wij thuis in zijn!
Meer dan 9.000 klanten zijn daar
het bewijs van!

Onze succesformule:
Dit toestel volledig kosteloos bij U,
inclusief alle nazicht en onderhoud.
U betaalt **enkel** de koffie en de
bijproducten!
Wenst U meer inlichtingen of
een apparaat op proef, aarzel dan niet
ons **vrijblijvend** te contacteren:

M.C.S. N.V. Haachtsesteenweg 101
B-1820 Melsbroek

Tel. (02) 751.81.54
Fax (02) 751.79.43

mingen uitvoerig besproken. Afzonderlijke regelgeving, zoals voor financiële instellingen of ziekenhuizen, komt niet aan bod. De organisatie van "het beroep", de opleiding, de band tussen academici en praktijkmensen in de opleiding, de MAR, de jaarrekening (rubrieksgewijze bespreking) en de geconsolideerde jaarrekening passeren de revue.

Het enige minpunt, vanuit academisch standpunt, is de wat schamele verwijzingsmethode. Maar waarschijnlijk zal de lezer uit de beoogde doelgroep zich daar niet echt over opwinden.

Marc Jegers

Accounting and the Enterprise

T. Colwyn-Jones, Accounting and the Enterprise: A Social Analysis
Londen/New York, Routledge, 1995, xii + 300 blz. - Prijs: 14,99 GBP
ISBN 0-415-07208-5

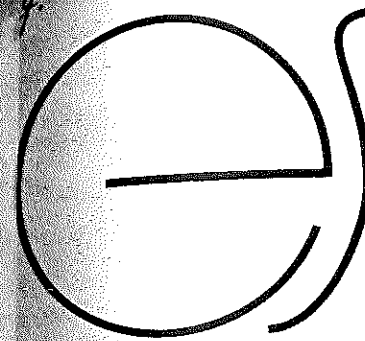
Tot in de jaren zeventig werd het onderzoek binnen de accounting vooral gevoerd vanuit het economische paradigma. Stilaan zijn ook de sociologen interesse gaan tonen voor de ondernemingen en hun "language of business", namelijk accountability. Vanaf de jaren tachtig kwam er een zeer brede onderzoeksstroom op gang waarbij accounting en de onderneming bekeken worden vanuit een sociologisch perspectief en de sociologische theorieën. De artikelen waarin dat onderzoek gepubliceerd is, werden door de academische accountinggemeenschap bedacht met de verzamelnaam "critical

accounting studies". Voor een niet-socioloog zijn deze interessante artikelen en opmerkelijke onderzoeksresultaten dikwijls moeilijk begrijpbaar vanwege het specifieke jargon dat zij gebruiken en hun specifieke paradigma. Een boek dat de accountant zou inleiden in deze sociologische aanpak was dus meer dan welkom.

Het boek van Colwyn-Jones vervult die functie. Het is geschreven voor al wie meer inzicht wil verwerven in de studies die een sociale analyse van accounting uitvoeren. In zijn boek geeft Colwyn-Jones ook een overzicht van de bekendste stromingen uit deze "critical accounting"-literatuur. Het boek start met een korte historische analyse van het ontstaan van de onderneming. De eerste drie delen van het boek bespreken de bestaande sociale theorieën die te maken hebben met kapitaal, management en arbeid en de wijzigende structuren bij deze drie aspecten van het bedrijfsleven. Hierbij wordt ook steeds de invloed van deze wijzigingen op de accountingpraktijk in het bedrijfsleven en op de loopbaan en functie van de accountant belicht. In het vierde deel brengt de auteur deze verschillende aspecten samen en definieert hij wat de specifieke invalshoeken en werkwijzen zijn bij het toepassen van een sociale analyse op accountingfenomenen.

Dit boek is een aanrader voor al wie de gepubliceerde literatuur in het domein van de "critical accounting studies" nogal ontoegankelijk vindt wegens het vreemde paradigma en het specifieke jargon.

Ann Jorissen

3094/1
**economisch en
sociaal tijdschrift**

195	Review Het Belgische werkloosheidsstelsel in internationaal perspectief	Lieve De Lathouwer
239	Strategische samenwerkingsverbanden: enkele bevindingen van Belgische partners	Tiffany Gruwez Katrien Kesteloot Reinhilde Veugelers
267	Het management van technologie- overdracht: een kader	Koenraad Debackere Daniël van der Lelie
299	De arbeidsmarktintegratie van afgestudeerden uit TSO en BSO: een longitudinale studie	Stefaan Vandorpe Jan Denys Eddy Omev
321	Forum Tien jaar faillissementen, ontbindingen en oprichtingen in België (1984-1994) Is de ondernemingsdynamiek een grootstedelijk fenomeen?	Ann Verhetsel Anniek Desmet
339	Boekbesprekingen	

